

Samtal eller konflikt?

En studie av den deliberativa kvaliteten i svenska
riksdagsdebatter

Abstract

Deliberative democracy has during the last decades soared to the forefront of democratic theory research. It is presented as a solution to many of the deficiencies that the world's democracies currently are experiencing. However, up until recently the research about democracy in Sweden has focused on ways to include the citizens in the democratic process and not about the state of the current democratic institutions and systems. Therefore, this essay aims to analyse a selection of the Swedish Parliamentary debates to evaluate the general deliberative quality and to see if the quality differs in regards to the presence of moral disagreement. The evaluation is conducted with the help of the established Discourse Quality Index, which is a textual analysis tool that is used to code and evaluate speeches given by participants of a discourse. The debates are evaluated according to seven criterias built upon Jürgen Habermas theory of discourse ethics. The result indicates a relatively high deliberative quality of both discussions, however the debate whose subject was not characterised by moral disagreement showed an inclination to in a greater extent live up to the deliberative criterias of DQI and can be considered to hold a higher deliberative quality.

Keywords: Deliberative Democracy, Deliberation, Discourse Quality Index, Swedish Parliamentary debates.

Words: 9432

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Tidigare forskning	3
3	Teori	5
3.1	Deliberativ demokrati	5
3.2	Deliberation	5
3.3	Moraliska meningsskiljaktigheter och deliberation.....	6
3.4	<i>Discourse Quality Index</i>	8
4	Metod	10
4.1	Innehållsanalys	10
4.2	<i>Discourse Quality Index</i>	11
4.2.1	Deltagande	11
4.2.2	Nivå av rättfärdigande	11
4.2.3	Innehåll av rättfärdigande.....	12
4.2.4	Respekt	12
4.2.5	Konstruktiv politik	13
4.3	Materialinsamling	13
4.4	Metodologiska överväganden.....	14
5	Analys	16
5.1	Deltagande.....	16
5.2	Nivå av rättfärdigande.....	16
5.3	Innehåll av rättfärdigande.....	17
5.4	Grupp-respekt	17
5.5	Krav-respekt	18
5.6	Argument-respekt	19
5.7	Konstruktiv politik.....	20
5.8	Icke-kodat material	20
6	Resultat	22
6.1	Diagram 6.1 Deliberativ kvalitet, Migration.....	23

6.2	Diagram 6.2. Deliberativ kvalitet, trafiksäkerhet	23
6.3	Diagram 6.3 Deliberativ kvalitet, Migration	24
6.4	Diagram 6.4 Deliberativ kvalitet, Trafiksäkerhet	25
6.5	Slutsats	25
7	Diskussion	27
8	Vidare forskning	28
9	Referenser	29

1 Inledning

Under de senaste decennierna har flera demokratiforskare börjat intressera sig för ett alternativ till de tidigare dominerande demokratiteorierna, nämligen deliberativ demokrati. Förespråkarna för denna demokratiteori menar att vi bör fokusera på att öka kvaliteten av vår demokrati genom att förbättra själva formen för hur politiskt deltagande går till (Held 2010, s. 232–233). Flera deliberativa teoretiker hämtar sin inspiration från Jürgen Habermas tankar kring “diskursiv etik” där han tar fasta på att deliberation är en form av beslutsfattande där votering och kohandel åsidosätts och istället framhålls samtal byggda på rationalitet och det allmännas bästa som idealiska för att komma till rätta med beslut som berör vårt gemensamma demokratiska liv (Steenbergen m.fl. 2003, s. 24).

Även i Sverige har ett intresse för deliberativ demokrati väckts både inom akademien (Karlsson 2003, s. 214) och inom det politiska etablissemanget. Deliberativ demokrati lyfts i 2000 års statliga demokratiutredning upp som ett bra sätt att öka medborgerligt deltagande på (SOU 2000:1, s. 243).

Deliberativa demokratiforskare kan enligt David Held delas upp i två kategorier där den första kategorin är intresserad av att fundamentalt förändra sättet vi genomför politiskt beslutsfattande, genom att förespråka en offentlig sfär där politisk auktoritet enbart ska byggas på övertygande argument. Inget ska hindra någon från att delta i den politiska beslutsprocessen. Den andra kategorin demokratiforskare menar att inslag av deliberativ demokrati istället kan integreras i redan etablerade forum där ett demokratiskt ideal är starkt men där deliberation inte är speciellt närvarande (Held 2010, s. 254).

I förhållande till denna diskussion kring deliberativ demokrati kan riksdagsdebatter ses som ett intressant exempel. Riksdagen är den högst beslutande församlingen i Sverige och har ett tydligt demokratiskt ideal. Men hur pass hög är egentligen den deliberativa kvaliteten i riksdagens debatter?

I SNS senaste demokratirapport från 2017 hävdar Lindvall m.fl. att under de senaste åren har samhällsvetenskaplig forskning och politisk diskussion kring demokrati framförallt fokuserat på medborgerligt deltagande och hur detta kan förbättras (Lindvall m.fl. 2017, s. 57). I den politiska diskussionen har bland annat deliberativ demokrati lyfts fram som ett potentiellt verktyg. I 2000 års statliga utredning lyftes som sagt deliberativt demokratiskt inspirerade åtgärder upp som en önskvärd modell för att förbättra det medborgerliga deltagandet (SOU 2000:1, s. 243). Lindvall m.fl. menar att frågor också bör ställas kring hur pass bra våra befintliga demokratiska institutioner är på att lösa de nya politiska konflikter som nu uppkommer i våra samhällen (Lindvall m.fl. 2017, s. 59). Förespråkare av deliberativ demokrati säger sig ha svaret på även dessa frågor och menar att beslutsfattande kännetecknat av deliberation är bättre på att hantera dessa politiska konflikter (Gutmann & Thompson 2004, s. 10). Men hur pass deliberativa är våra

politiska institutioner idag? Uppvisar redan samtal och beslutsprocesser en hög deliberativ kvalitet och hur ser det ut i processer där det råder politisk oenighet?

Denna uppsats syftar till att öka förståelsen kring det demokratiska tillståndet i Sveriges riksdagsdebatter ur ett deliberativt demokratiskt perspektiv genom att se hur pass hög den deliberativa kvaliteten kan anses vara.

I en artikel författad av Steenbergen m.fl. presenteras ett analytiskt verktyg för att mäta kvaliteten av deliberation i talad eller skriven diskurs, kallat Discourse Quality Index (DQI). Indexet bygger på en operationalisering av Jürgen Habermas teori kring diskursiv etik vilken enligt författarna är en av de centrala urkunds-texterna gällande deliberativ demokrati (Steenbergen m.fl. 2003, s. 22). Detta ramverk har fått viss spridning och har tillämpats både av nämnda författare och inspirerat andra forskare att angripa området på liknande sätt (Lord & Tamvaki 2011, s. 27).

I denna uppsats kommer jag med hjälp av en innehållsanalys att utvärdera riksdagsdebatter med hjälp av en operationalisering av deliberation inspirerad av DQI för att se hur hög deliberativ kvalitet riksdagsdebatter i Sverige har. De två debatter som valts ut är en gällande migration och en gällande trafiksäkerhet. Valet bygger på att migration som politisk fråga kan anses vara mer färgat av moraliska meningsskiljaktigheter än trafiksäkerhet som politisk fråga är. Således lyder frågeställningarna för denna uppsats som följer:

Hur hög deliberativ kvalitet har migrationsdebatten och trafiksäkerhetsdebatten som ägde rum i Sveriges Riksdag 28 Mars 2018? och Hur hög deliberativ kvalitet har debatten om migration, som kännetecknas av tydliga moraliska meningsskiljaktigheter i förhållande till debatten om trafiksäkerhet, som inte kännetecknas av tydliga moraliska meningsskiljaktigheter?

Med dessa frågeställningar som utgångspunkt kommer området angripas i tre steg. Inledningsvis presenteras en teoretiskt förankrad diskussion kring deliberation som teoretiskt koncept och en operationalisering med hjälp av DQI. Därefter presenteras och exemplifieras hur det empiriska materialet har kodats med hjälp av DQI. Vidare presenteras resultatet av kodningen för att med hjälp av detta besvara de givna frågeställningarna. Slutligen kommer en diskussion föras gällande resultatet och potentiella förutsättningar för vidare forskning.

2 Tidigare forskning

Deliberativ demokrati har fram tills de senaste två decennierna haft en stark representation i den teoretiska och normativa forskningsfloran, men en förhållandevis tillbakadragen ställning när det gäller empirisk forskning (Steenbergen m.fl. 2003, s. 22). Demokratiforskarna Stephen Elstub, Selen Ercan och Ricardo Fabrino Mendonça skisserar i en artikel från 2016 upp en historik över den deliberativa demokratins utveckling där fyra generationer utkristalliseras (Elstub m.fl. 2016, s. 141–143).

Elstub m.fl. hävdar att den första generationen av deliberativt demokratiska teoretiker primärt hanterade normativa frågor angående deliberationens önskvärdhet. Klassiska deliberativa tänkare som Jürgen Habermas tillskrivs oftast den första generationen. Han och flera andra forskare såsom Dryzek och Cohen argumenterade starkt för den deliberativa demokratins önskvärdhet och menade att den borde inkorporeras i så stor utsträckning som möjligt i våra politiska system. Detta visade sig svårt, då dåtidens forskningssamfund inte var övertygat om att deliberativ demokrati var tillämpbar i en komplex samtid (Elstub m.fl. 2016, s. 141–143).

Den andra generationens teoretiker anpassade enligt Elstub m.fl. begreppet deliberation till den alltmer komplexa och mångfacetterade flora av samtida demokratier. Genom att utsätta grundläggande deliberativa koncept såsom konsensus och rationalitet för intern kritik utvecklade de den deliberativa skolan och prövade dess användbarhet under vad som kan kallas “experimentella omständigheter”. Vad detta innebär är helt enkelt att den andra generationen fortfarande var relativt teoretiskt bunden och ännu inte hade gett sig ut i verkligheten för att i någon högre utsträckning bedriva empirisk forskning (Elstub m.fl. 2016, s. 141–143).

Den tredje generationens stora bidrag till den deliberativa teoribildningen var enligt Elstub m.fl. att de åtog sig utmaningen att ta steget utanför experimentets kliniska miljöer och applicerade begreppen på verkliga institutioner och politiska system. I en tidigare nämnd artikel från 2018 författad av Fleuß m.fl. lyfts DQI upp som det starkast lysande bidraget till den tredje generationen (Fleuß m.fl. 2018, s.11). DQI presenterades i en artikel publicerad 2003 av ett forskarlag bestående av Steenbergen m.fl. och är ett textanalytiskt redskap för att mäta den deliberativa kvaliteten hos politiska institutioner såsom parlament, men även debatter och diskussioner bedrivna i mer informella sammanhang (Steenbergen m.fl. 2003, s. 44). Indexet togs fram eftersom upphovsmakarna såg en kunskapslucka gällande just empiriska analyser av politiska system och institutioner. Detta verktyg har visat sig besitta en hög grad av reliabilitet vilket både dess ursprungliga författare och senare användare påpekar (Steenbergen m.fl. 2003, s. 37) (Lord & Tamvaki 2011, s. 13).

Den fjärde generationen sammanförde de tre tidigare generationernas perspektiv med en systemisk angreppsvinkel vilket karaktäriseras av dess tongivning på en holistisk tolkning av politiska system (Elstub m.fl. 2016, s. 141–143). Fleuß m.fl., författarna till en av våra tidigare nämnda artiklar bekänner sig till denna fjärde generation. De menar att enbart samla ihop data från mikroanalyser såsom DQI och sammanställa dem inte räcker. Resultatet från dessa mikroanalyser måste behandlas med analytiska ramverk som är anpassade för makronivån. I sin artikel presenterar de fyra parametrar som kan användas för att analysera och aggregera resultat från analyser gjorda på isolerade segment av samhället (Fleuß m.fl. 2018, s. 19). I vårt fall kommer vi dock ta ett steg tillbaka och vidare utforska den tredje generationens deliberativa teoribildning med DQI som specifik beröringspunkt.

Ett antal empiriska studier av parlamentära debatter har utförts gällande kopplingen mellan deliberativ kvalitet och polariserade ämnen. I dessa studier definieras polariserade ämnen som ämnen där deltagarna i hög utsträckning inte håller med varandra gällande moraliska värden och mål (Lord & Tamvaki 2011, s. 9).

Lord och Tamvaki utförde en analys av debatter i EU-parlamentet där en av deras hypoteser refererade till sambandet mellan deliberativ kvalitet och polarisering. De utgick från tidigare forskning utförd av Magnette och Nicolaïdis där ett negativt samband mellan deliberativ kvalitet och polarisering kunde utläsas. Lord och Tamvakis resultat pekar dock i motsatt riktning. Frågor som i högre grad var moraliskt och ideologiskt polariserade präglades av högre deliberativ kvalitet (Lord & Tamvaki 2011, s. 9). Debatter gällande frågor där deltagarna inte håller med varandra gällande moraliska värden och mål uppnådde enligt deras resultat oftare en hög grad av deliberativ kvalitet eller konsensus (Lord & Tamvaki 2011, s. 20).

3 Teori

I följande avsnitt kommer den teoribildning som uppsatsens analys bygger på att presenteras. Avsnittet inleds med en introduktion till deliberativ demokrati, sedan en fördjupad diskussion och definition av begreppet deliberation, deliberationens roll som verktyg för att hantera moraliska meningsskiljaktigheter och slutligen en beskrivning av DQI:s teoretiska fundament.

3.1 Deliberativ demokrati

Deliberativ demokrati kan enligt Jon Elster i viss mening spåras hela vägen tillbaka till demokratins vagga, Aten. Redan där diskuterades deliberationens för- och nackdelar som verktyg för bra beslutsfattande (Elster 1998, s. 1–2).

Deliberativ demokrati antog i stora drag sin nuvarande form under 1900-talet och vi kan enligt Gutmann och Thompson tacka Jürgen Habermas för att teoretiskt ha sammanfört deliberation och demokrati (Gutmann & Thompson 2004, s. 9).

Gutmann och Thompson menar att deliberativ demokrati löser ett grundläggande problem inom demokratiteorin. Deliberativ demokrati erbjuder ett medlande mellan olika etiska ställningstaganden medan andra demokratiteorier utgår från ett specifikt etiskt ställningstagande och tar därmed avstånd från andra (Gutmann & Thompson 2004, s. 126). De menar att deliberativ demokrati istället erbjuder ett fullgott resonemang för hur dessa moraliska meningsskiljaktigheter kan samexistera men fortfarande göra det möjligt att producera beslut som har en hög grad av politisk legitimitet. Grunden för detta resonemang bygger på att medborgare är skyldiga varandra att rättfärdiga de lagar de kollektivt lägger på varandra. De tar fasta på denna reciprocitet som själva grunden för hur politiska system behåller sin legitimitet och menar att deliberation på bästa sätt främjar det (Gutmann & Thompson 2004, s. 133).

3.2 Deliberation

Christer Karlsson bidrar med ett förtydligande mellan våra begrepp deliberation och demokrati där han i kapitlet Den deliberativa drömmen och politisk praktik i boken Demokratiska processer (2003) Han delar konceptuellt upp deliberativ demokrati i begreppen deliberation och demokrati och menar att dessa kan separeras. Med hänvisning till en formulering gjord av Jon Elster (1998, s. 8) hävdar Karlsson att deliberativ demokrati kan utvärderas utefter dess demokratiska kvaliteter och efter

dess deliberativa kvaliteter separat (Karlsson 2003, s. 221). I vårt fall är det den deliberativa aspekten av riksdagens debatter som är av intresse specifikt intresse och inte den demokratiska. Detta betyder inte att demokrati anses vara av ovidkommande intresse men den analys som utförs här kommer enbart att förhålla sig till den deliberativa aspekten av begreppet och inte till det demokratiska. Vi kommer alltså endast beröra den deliberativa kvaliteten av riksdagsdebatterna.

Vi vänder därför blicken mot en av våra två aspekter av deliberativ demokrati, deliberation. Deliberation hänvisar till själva formen på den politiska processen. Jon Elster ringar in deliberation genom att konceptuellt peka på ett antal olika processer som en grupp individer genomgår när ett beslut ska fattas. Tre olika sätt att fatta beslut presenteras, votering, argumentation och köpslående vilka kan användas separat och i kombination med varandra (Elster 1998, s. 5).

Våra tre typer av beslutsfattande är i sin tur relaterade till två andra konceptuella begrepp, medlemmarnas preferensförändring och medlemmarnas motiv. Preferensförändring kan gå till på tre olika sätt, genom aggregering av åsikter, förändring av åsikter och genom felaktig framställning av dessa åsikter. Votering kan i vårt sammanhang ses som en synonym till aggregering av åsikter medan argumentation är den givna metoden för förändring av åsikter genom rationella samtal. Felaktig framställning av åsikter kan framkomma i alla tre typer av beslutsfattande. Medlemmarnas motiveringar till sina åsikter kan enligt Elster delas upp i tre kategorier, förnuft, särintresse och lidelse. Dessa är i sin tur konceptuellt sammanlänkade till våra tre typer av beslutsfattande där argumentering är starkt kopplat till förnuft medan votering och köpslående kan motiveras av alla tre (Elster 1998, s. 5–8).

I förhållande till denna framställning av hur olika beslutsprocesser går till presenterar Elster en bred definition av deliberation. Han menar att den inkluderar ett stort spektrum av olika tolkningar av begreppet. Han menar att deliberation är beslutsfattande med hjälp av argumentation utställd av och till deltagare som erkänner vikten av rationalitet och opartiskhet (Elster 1998, s. 8). Steenbergen m.fl., skaparna av DQI, specificerar en egen definition av deliberation i sin artikel och menar att deliberation fokuserar på beslutsfattande där deltagare av en politisk process lyssnar på varandra, rättfärdigare sina ställningstaganden, visar respekt mot varandra och är villiga att omvärdera sina åsikter genom en diskussion som bygger på logik (Steenbergen m.fl. 2003, s. 21). De refererar både till Habermas och Gutmann och Thompson som inspirationsgivare till formuleringen av denna definition.

3.3 Moraliska meningsskiljaktigheter och deliberation

Moraliska meningsskiljaktigheter lyfts i Amy Gutmann och Dennis Thompsons bok *Democracy and Disagreement* (1996) upp som en central aspekt av politiskt

beslutfattande. De menar att moraliska meningsskiljaktigheter inte enbart kan härledas till individers självintresse. Även om ekonomisk, etnisk och könsmissig ojämlikhet uttraderas menar de att källan till moraliska meningsskiljaktigheter inte hade försvunnit (Gutmann & Thompson 1996, s. 21).

De inleder med att ta fasta på Humes två källor till moralisk konflikt: relativ knapphet gällande tillgängliga resurser och begränsad generositet. Han menar att vid ett överflöd av tillgängliga resurser där vi har allt vi kan tänkas önska oss uppkommer inga moraliska konflikter eftersom ingen behöver ta hänsyn till någon annan. I det motsatta hypotetiska scenariot, extrem knapphet av resurser menar Hume att moral tappar sin roll, där våld är det enda sättet att lösa konflikter på krävs ingen moral för att rättfärdiga sitt handlande. Vidare hänvisar han till den mänskliga naturen och menar att vi är begränsat generösa. Vi kan inte förväntas anamma en fullständigt solidarisk inställning till mänskligheten och värdera andras behov och önskningar i samma utsträckning som oss själva. (Gutmann & Thompson 1996, s. 21–22) Gutmann och Thompson sammanfattar Humes resonemang som följande, det är inte vid extrema förhållanden som vi kan förvänta oss moraliska konflikter utan snarare i den värld vi lever i idag, en värld kännetecknad av en relativ knapphet och begränsad generositet (Gutmann & Thompson 1996, s. 21–22).

Gutmann och Thompson menar dock att Hume missar två viktiga aspekter av moralisk konflikt, inkompatibla värden och ofullständig förståelse. Även i en värld där Humes villkor för avsaknad av moralisk konflikt råder menar författarna att vi fortfarande skulle brottas med moraliska dilemman. De menar att konflikter inte enbart uppkommer mellan personer utan också mellan värden. Dessa värden är enligt Gutmann och Thompson inte enbart bundna till individens egenintresse utan moraliska konflikter baseras också på inkompatibiliteten mellan värdena i sig (Gutmann & Thompson 1996, s. 24).

Slutligen pekar författarna på ofullständig förståelse som den springande punkten. De menar att inkompatibla värden i sig inte behöver leda till konflikter. Rent hypotetiskt skulle en samling fullständigt upplysta individer efter noga övervägande mellan olika moraliska värden kunna komma fram till samma slutsats om vilket värde som ska premieras i en specifik sakfråga. Dock kan vi aldrig vara säkra på att vi har uppnått fullständig förståelse kring värden eller vår verklighet. Vi kan alltså inte säkerställa att en lösning eller ett ställningstagande är det objektivt rätta. Moraliska meningsskiljaktigheter är enligt deras resonemang omöjliga att fullständigt utrota (Gutmann & Thompson 1996, s. 25).

Vidare presenterar de en argumentation för varför deliberation är den typ av beslutsfattande som på bästa sätt kan hantera dessa meningsskiljaktigheter (Gutmann & Thompson 1996, s. 41). De angriper först problemet med relativ knapphet gällande tillgängliga resurser. Även om inte alla deltagare får vad de vill så bör de beslut som exempelvis ett parlament fattar accepteras i högre utsträckning om allas krav har utvärderats utefter deras argument snarare än med hänvisning till någons rikedom, status eller makt. Även om deltagarna inte håller med om ett politiskt beslut bör de vara mer benägna att acceptera dem om det har förts en diskussion och avvägning mellan olika moraliska ställningstaganden än om enbart de olika intressenternas relativa politiska styrkor har vägts mot varandra (Gutmann & Thompson 1996, s. 41–42).

Den begränsade generositeten menar de också åtgärdas med hjälp av deliberation. Genom att ta moraliska argument på allvar och inte enbart hänvisa till relativa maktfördelningar är deltagarna mer benägna att reflektera kring och ta hänsyn till fler av de olika perspektiv som lyfts upp (Gutmann & Thompson 1996, s. 41–42).

Deliberation hjälper enligt våra författare också till att hantera vår tredje orsak till moraliska meningsskiljaktigheter, moralisk inkompatibilitet. Genom att deliberera hjälps vi att tydliggöra hur den moraliska konflikten ser ut, gemensamt komma fram till vilka värden som bör ses som önskvärda, vilka som inte bör det och vilka värden som är kompatibla med varandra (Gutmann & Thompson 1996, s. 43).

Slutligen menar våra författare att den ofullständiga förståelsen som färgar vår uppfattning kring både våra egna ställningstagande och andras till viss del kan åtgärdas med hjälp av deliberation. Genom att utbyta argument kan deltagarna lära sig av varandra, inse sina potentiella misstag och utveckla policys som kan accepteras av fler (Gutmann & Thompson 1996, s. 43).

Även om deliberation framhålls som en god lösning är författarna medvetna om att alla typer av meningsskiljaktigheter inte går att lösa med hjälp av deliberation, men att av de alternativ vi har är deliberation det bästa (Gutmann & Thompson 1996, s. 44).

3.4 *Discourse Quality Index*

DQI togs som sagt fram av Steenbergen m.fl. för att analysera politiska institutioners deliberativa kvaliteter. Indexet bygger sin teoretiska förankring starkt på Jürgen Habermas teoribildning kring deliberation (Steenbergen m.fl. 2003, s. 22). Diskursiv etik är en princip som hävdar att en norm bara kan accepteras om alla som potentiellt kan påverkas av den accepterar dess konsekvenser, både dess för- och dess nackdelar. Vidare kan inte dessa normer införas med hjälp av tvång utan ska frivilligt anammas av individer genom argumentation och övertygande (Steenbergen m.fl. 2003, s. 25). Valet av teori baserar författarna på resonemanget att Habermas teori kan ses som en form av urkund för den deliberativa teoribildningen och begreppet deliberation. Författarna hävdar att detta bidrar till att öppna upp för en bredare användning av indexet eftersom flera av deras samtida forskarkollegor byggde sin forskning på just Habermas tankar (Steenbergen m.fl. 2003, s. 23).

DQI:s kategorier har som sagt konstruerats av Steenbergen m.fl. med stark inspiration av Jürgen Habermas teori kring diskursiv etik. Handlandet som utförs om en följer nedanstående regler kallas för kommunikativt handlande. Kommunikativt handlande tar fasta på det som nämns i tidigare stycke gällande diskursiv etik såsom frivillighet, argumentation och övertygande men sätter upp nedanstående regler för hur de praktiskt ska omsättas.

Det ska vara möjligt för alla medlemmar att delta i diskursen på så vis att de kan uttala sig om de saker de finner lämpliga. Ingen bör hindras från att uttrycka sina

åsikter, viljor eller behov. Även reglerna för diskursen ska vara öppna för diskussion (Steenbergen m.fl. 2003, s. 25).

Åsikter och krav ska enligt Steenbergens m.fl. tolkning av det kommunikativa handlandet rättfärdigas och valideras på ett logiskt sätt. Argument ska stötts med bevis och slutsatser ska dras utifrån dessa. Det ska finnas en stark koppling mellan premisser och slutsatser. Rättfärdigande fyller en central funktion för deliberationer eftersom det är här vi hittar själva bränslet för diskussionen. Det är dock inte nödvändigt att ett rättfärdigande måste vara explicit utan kan även vara implicit, då talspråk inte nödvändigtvis presenteras på samma sätt som skrivet språk (Steenbergen m.fl. 2003, s. 25–26).

Diskussionerna bör enligt våra inspiratörer genomsyras av solidaritet och empati vilket betyder att deltagarna ska överväga det allmännas bästa, vilket kan ta många former, dock lyfter Steenbergen m.fl. upp utilitarismens klassiska “mest gott för flest personer”-resonemang och John Rawls differensprincip av att hjälpa de minst gynnade i samhället som speciellt önskvärda etiska logiker (Steenbergen m.fl. 2003, s. 26).

Respekt är ett nödvändigt krav för att deltagarna ska ta varandra på allvar och lyssna och är därför centralt för deliberation. Steenbergen m.fl. väljer att utifrån sin tolkning av Habermas diskursiva etik dela upp respekt i tre kategorier. Deltagarna bör behandla andra grupper och individer med respekt, andras krav och andras motargument. Detta innebär att talaren explicit eller implicit erkänner förekomsten av grupperns rättigheter och behov, andra talares krav och motargument mot talarens egna argument och krav (Steenbergen m.fl. 2003, s. 26).

Slutligen presenteras konstruktiv politik vilket starkt knyts till deliberationens idealmål. Deliberation ska sträva efter att uppnå konsensus och även om det kan vara svårt att uppnå i praktiken bör deltagarna sträva efter att uppnå någon form av gemensamt accepterade kompromisser (Steenbergen m.fl. 2003, s. 26).

4 Metod

I följande stycke kommer en redogörelse kring den metod som används för att analysera materialet, materialinsamling, metodologiska överväganden och en presentation av kodschemat DQI.

4.1 Innehållsanalys

Innehållsanalys används för att systematiskt kategorisera och beskriva ett textinnehåll knutet till vår teoretiska förståelse av begreppen vi använder oss av för att tolka vårt material (Bergström & Boréus 2012, s. 50). Ludvig Beckman presenterar innehållsanalysen på liknande sätt och menar att vi genom att räkna förekomsten av ord, uttryck och omdömen kan beskriva en text med hjälp av siffror. Han menar att kvantitativ innehållsanalys bör definieras som kvantitativ oavsett om den använder sig av statistiska mått eller inte så länge siffror används för att beskriva materialet (Beckman 2005, s. 42–43). Det finns dock fog för att också lyfta upp kvalitativ innehållsanalys som inspirationskälla till metoden som används (Bergström & Boréus 2012, s. 50). Vi kommer i följande avsnitt se att DQI kräver en hög grad av närläsning eftersom mer än till exempel ord räknas. Vikten av att kontextualisera talen i förhållande till varandra och talspråkets olikhet från skrivet språk har krävt en betydligt noggrannare läsning och komplicerad tolkning än vad som kan förväntas från en strikt kvantitativ innehållsanalys. Dock väljer jag att acceptera Beckmans definition av kvantitativ innehållsanalys även om jag är medveten om att det finns kvalitativa inslag i min metod.

Denna uppsats kommer alltså med hjälp av kvantitativ innehållsanalys med inspiration från kvalitativ textanalys att analysera två av riksdagens protokoll med hjälp av verktyget DQI. DQI är som tidigare nämnts ett textanalytiskt redskap som används för att mäta den deliberativa kvaliteten i en diskurs.

DQI presenteras av upphovsmakarna som ett ramverk med stora potentiella användningsområden och hög reliabilitet (Steenbergen m.fl. 2003, s. 39) vilket kommer diskuteras utförligare längre fram. Det går enligt dem att applicera på flera olika storlekar av material (Steenbergen m.fl. 2003, s. 42). Eftersom denna uppsats begränsas av en snäv tidsram samt ett relativt komplicerat analytiskt kodschema kommer ett begränsat urval av debatter att användas, nämligen två stycken. En kvantitativ innehållsanalys i statistisk mening är därför inte möjligt i detta fall men eftersom vi vill undersöka en skillnad mellan två debatter är det inte heller nödvändigt.

Eftersom kodningen av materialet har utförts av endast en person är det svårt att svara inför potentiella felkodningar då ingen extern kontroll av kodningen utförts.

Delar av materialet har därför kodats om av en andra gång (Bergström & Boréus 2012, s. 56) och ingen nämnvärd skillnad i resultat mellan de två tillfällena kunde uppvisas. Riskerna finns dock, som med alla manuella kodningar, att en annan kodare hade kommit fram till ett annat resultat.

4.2 *Discourse Quality Index*

DQI är som tidigare nämnts ett textanalytiskt redskap som utefter ett kodschema utläser den deliberativa kvaliteten i diskurser. I följande avsnitt presenteras det kodschema som Steenbergen m.fl. konstruerat för att mäta deliberativ kvalitet.

4.2.1 Deltagande

Hänvisar till en talares möjlighet att delta i debatten.

(0) Avbrytning av talaren.

(1) Normalt deltagande är möjligt.

Den första koden är reserverad för situationer där en talare explicit uttrycker att hen störs av ett avbrott och för situationer där avbrottet sker genom ett formellt beslut. Detta innefattar inte situationer där talaren blir avbruten på grund av att talartiden är slut (Steenbergen m.fl. 2003, s. 27).

4.2.2 Nivå av rättfärdigande

Huruvida ett rättfärdigande av ett krav framställs. Detta mått ser till vilken utsträckning ett tal rättfärdigar sitt krav.

(0) Inget rättfärdigande: En talare säger att X bör eller inte bör göras men ingen anledning ges.

(1) Undermåligt rättfärdigande: En anledning Y ges till varför X bör eller inte bör göras men ingen koppling görs mellan X och Y. Slutledningen är ofullständig. Denna kodning gäller också om en slutsats bara stöts av illustrationer.

(2) Kvalificerat rättfärdigande: En koppling gällande varför en bör anta att X bidrar till eller förhindrar Y. En ensam sådan fullständig slutledning är accepterad för kod 2.

(3) Sofistikerat rättfärdigande: Minst två fullständiga rättfärdigande måste ges, antingen två fullständiga rättfärdigande för samma krav eller två fullständiga rättfärdigande för olika krav.

Både explicita och implicita rättfärdigande bör kodas som fullgoda. Det måste dock vara ställt utom rimligt tvivel för kodaren att meningen av den implicita länken förstås av alla deltagare i debatten (Steenbergen m.fl. 2003, s. 28).

4.2.3 Innehåll av rättfärdigande

Hänvisar till själva innehållet av rättfärdigandet. Här bedöms på vilket sätt ett rättfärdigande görs, i förhållande till gruppintressen, i förhållande till det allmännas bästa eller till båda.

- (0) Explicit konstaterande gällande grupp-intressen: Om en eller flera grupper nämns i ett tal kodas det som 0.
- (1) Neutralt konstaterande: Det är inga explicita referenser till gruppintressen eller till det allmännas bästa.
- (2a) Explicit konstaterande gällande det allmännas bästa i utilitaristiska termer: Det sker en explicit kommentar gällande det allmännas bästa formulerat i utilitaristiska termer, "mesta goda för flest antal".
- (2b) Explicit konstaterande gällande det allmännas bästa i termer av differensprincipen, alltså att hjälpa de minst förfördelade i samhället.

Värt att notera är att koderna (0), (2a) och (2b) inte är ömsesidigt exkluderbara. Referenser till både gruppintressen och till det allmännas bästa hittas ofta i samma tal, då kodas det som både och. Balansen mellan dessa kan vara av särskilt intresse eftersom det påvisar en relativ förkärlek för antingen det allmännas bästa eller för mer avgränsade intressen (Steenbergen m.fl. 2003, s. 28–29).

4.2.4 Respekt

DQI använder sig av tre typer av indikatorer för respekt. Den första är respekt inför gruppen som förutsätts påverkas av en specifik policy, tre koder används.

- (0) Ingen respekt: Denna kod används för tal där det enbart förekommer negativa kommentarer om dessa grupper.
- (1) Implicit respekt: Denna kod används när det inte finns några explicita negativa kommentarer men inte heller några explicit positiva sådana.
- (2) Explicit respekt: Denna kod används om det finns minst en explicit positiv kommentar gällande gruppen/grupperna i fråga, oavsett om det finns negativa kommentarer också (Steenbergen m.fl. 2003, s. 29).

Nästa indikator är respekten gentemot andras krav. Denna indikator använder sig av samma koder som grupp-respekt-indikatorn. Detta kodas dock inte alltid. När det enbart är ett krav på agendan och talaren är positiv till detta kodas det inte. Vi antar helt enkelt att talaren respekterar kravet och vi kodar inte detta explicit (Steenbergen m.fl. 2003, s. 29).

Den sista aspekten av respekt som vi använder en indikator för att påvisa är respekt gentemot andras motargument. Vi kodar för denna typ av respekt om det förekommer motargument eller om en talare förutsätter sådana motargument. Vid förekomsten av flera motargument fungerar indikatorn som en sammanfattning av respekten mot alla dessa argument.

- (0) Motargument ignoreras: Det finns motargument men talaren ignorerar dessa.
- (1) Motargument erkänns men nedvärderas: Motargument erkänns av talaren men bemöts med en negativ kommentar gällande argumentet eller individen/gruppen som presenterar det. En negativ kommentar är tillräcklig för att tillskriva talet denna kod om inte talet också innehåller positiva kommentarer om motargumentet (Då kod 3). Om en neutral kommentar finns men inga positiva kodas det som 1.

- (2) Motargument erkänns - neutral: Om ett motargument erkänns och det inte finns några explicita negativa eller positiva kommentarer kring detta.
- (3) Motargument erkänns och värderas positivt: Om motargumentet erkänns och explicit värderas positivt. Denna kod används även om det finns negativa kommentarer (Steenbergen m.fl. 2003, s. 29–30).

4.2.5 Konstruktiv politik

Huruvida konsensus försöks uppnås, vad DQI kallar konstruktiv politik.

- (0) Positionell politik: Talaren stannar kvar vid sin ursprungliga position, det försöks inte kompromissa, eller skapa konsensus.
- (1) Alternativt förslag: En talare presenterar ett medlande förslag som inte passar in i den nuvarande agendan utan tillhör en annan. I sådana fall är förslaget inte relevant för den nuvarande debatten men kan tas upp i en annan.
- (2) Medlande förslag: En talare tar upp ett medlande förslag som passar den nuvarande agendan (Steenbergen m.fl. 2003, s. 30).

Med hjälp av DQI analyseras tal som en individ har uttryckt i ett specifikt sammanhang. Det är inte en debatt i dess helhet som kodas utefter DQI utan det är de separata inläggen i debatten. Även om en deltagare ger två tal ska båda kodas och hanteras som separata tal. Om en deltagare blir avbruten ska avbrottet kodas som ett tal. Det är enbart tal som innehåller någon form av krav som ska kodas med hjälp av DQI och därför utesluts alla tal som inte innehåller detta. Detta eftersom krav uttrycker vad som normativt önskas och vad som inte önskas, vilket, enligt Steenbergen m.fl. är själva kärnan av deliberation (Steenbergen m.fl. 2003, s. 27).

Författarna av DQI föreslår ett flertal olika sätt att använda sig av resultatet från kodningen där ett av förslagen är en regelrätt addering av värdena från alla sju kriterier för att kontrollera hur de står sig gentemot varandra (Steenbergen m.fl. 2003, s.41). Ett teoretiskt tal som uppnår de högsta värdena inom alla sju deliberativa kriterier som skulle få ett värde av femton. Det är denna typ av sammanställning som kommer användas i vårt fall.

Valet av teoretiskt ramverk bygger på ett antal olika avvägningar. Först och främst har DQI valts på grund av dess starka förankring i deliberativt demokratisk forskning och teoribildning. Detta tillsammans med dess höga reliabilitet gör det till ett perfekt verktyg för att bidra till forskningsfloran. Båda dessa resonemangen utvecklas under avsnittet metodologiska överväganden.

4.3 Materialinsamling

Valet av analysenheter bygger på ett strategiskt urval (Teorell och Svensson 2007, s. 84) av riksdagsdebatter som innehåller två ämnen som kan anses representera en fråga karaktäriserad av moraliska meningsskiljaktigheter och en som inte är det. Detta urval har gjorts för att kunna besvara vår andra frågeställning.

I SNS demokrati­rapport från 2017 presenteras vidare en beskrivning av Sveriges riksdagspartier där partierna är in­placerade på en GAL-TAN-skala vilket visar på deras ideologiska position i förhållande till den under­liggande konfliktdimensionen grön/alternativ/frihetlig (GAL) alternativt traditionell/auktoritär/nationalistisk (TAN) (Lindvall m.fl. 2017, s. 101). Denna konfliktdimension berör generellt sett frågor kring värderingar och moraliska dilemman till skillnad från den klassiska ekonomiska vänster-höger dimensionen. Författarna menar att det finns en tydlig polarisering mellan partierna utefter GAL-TAN-skalan där främst Centerpartiet, Liberalerna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ligger närmare GAL och Sverigedemokraterna ligger närmare TAN (Lindvall m.fl. 2017, s. 107). Vidare lyfter de upp invandring som en kännetecknande fråga för denna typ av konfliktdimension (Lindvall m.fl. 2017, s. 133).

Författarna påpekar visserligen att den placering som tillskrivits partierna på GAL-TAN-skalan är utförd innan 2015 års diskussion kring flyktingmottagning och att partier såsom Moderaterna och Socialdemokraterna antagligen skulle placeras närmare TAN-extrempunkten om sammanställningen hade gjorts idag (Lindvall m.fl. 2017, s. 107–108). Dock behöver inte detta tolkas som att det inte kvarstår några moraliska meningsskiljaktigheter kring invandring utan bara att de inte är lika stor som innan. Trafiksäkerhet som politisk fråga på nationell nivå är i relation till invandring ett relativt icke-kontroversiellt ämne. År 1997 beslutade riksdagen att nollvisionen ska gälla för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige. Detta innebär att målet är att inga personer ska avlida i trafiken i Sverige (Prot. 1997/98:13, s. 59). I en studie utförd av statsvetaren Magnus Andersson från 2003 fastställs det också att det råder politisk konsensus kring nollvisionen (Andersson, 2003, s. 78). Vi kan därför anta att den politiska debatten kring invandring är mer karaktäriserad av moraliska meningsskiljaktigheter än vad den politiska debatten kring trafiksäkerhet är.

Uppsatsens material består av debattprotokoll hämtade från riksdagens hemsida. Material ett består av protokoll från dessa två debatter som totalt består av 59 sidor. I debatten kring migrationsfrågor debatterades fyra stycken betänkanden från socialförsäkringsutskottet som alla refererade till migration på olika sätt. I Trafiksäkerhetsdebatten debatterades ett betänkande från Trafikutskottet och trafiksäkerhet i allmänhet. Deltagarna i debatten var representanter från riksdagspartierna.

4.4 Metodologiska överväganden

DQI har som nämnts i avsnittet tidigare forskning, använts i ett antal olika sammanhang, bland annat i en studie utförd av Lord och Tamvaki som med hjälp av en delvis modifierad version DQI analyserat Europaparlamentets deliberativa kvalitet. Anledningen till att de har modifierat DQI är Europaparlamentets unika utformning där indikatorerna delvis har modifierats för att bättre ta tillvara på beteenden som enbart sker i Europaparlamentet (Lord & Tamvaki 2011, s. 31).

DQI och andra verktyg för att mäta deliberativ kvalitet har utsatts för viss kritik av två forskare från Göteborgs universitet, Friberg-Fernrosa och Karlsson-Schaffer. I en artikel från 2017 kritiserar de tidigare verktygs möjlighet att mäta *epistemic quality* hos argumenten givna av talarna, vilket enligt dem ses som en viktig aspekt av deliberation. De menar att en utöver själva formen på talen även bör analysera den inbördes logiken i talarens argument med hjälp av argumentationsanalys (Friberg-Fernrosa och Karlsson Schaffer 2017, s. 255–256). De menar inte med sin kritik att mätverktyg som DQI är obsoleta utan snarare att DQI inte fungerar för att mäta alla nyanser av deliberation. De menar att deras bidrag snarast kan ses som ett komplement till mätverktyg såsom DQI än som ett förkastande av det (Friberg-Fernrosa och Karlsson Schaffer 2017, s. 258). Vidare är de väl medvetna om att deras kritik måste kompletteras med en metodologi som bygger på deras nya argumentationsanalytiska angreppsvinkel, vilket inte presenteras i deras artikel (Friberg-Fernrosa och Karlsson Schaffer 2017, s. 262).

I vårt fall kommer DQI att användas i sin ursprungliga form utan de tillägg som föreslås av Friberg-Fernrosa och Karlsson Schaffer respektive Lord och Tamvaki. Valet bygger på att verktyget är prövat på nationella parlament med goda resultat (Steenbergen m.fl. 2003, s. 31) och bör därför fungera väl även på Sveriges riksdag. Gällande kritiken riktad från Friberg-Fernrosa och Karlsson Schaffer menar jag att även om analysverktyget inte belyser alla aspekter av deliberation kan det anses fånga upp de centrala aspekter av deliberation som premieras av forskarsamfundet i stort.

Verktygets reliabilitet lyfts av Steenbergen m.fl. upp som en av indexets styrkor. När de utförde kodningen av sitt material inför den artikel där indexet först presenterades uppvisades en exceptionellt hög grad av samstämmighet mellan de två kodare som utfört analysen (Steenbergen. m.fl. 2003, s. 37).

Gällande verktygets validitet återkommer vi till Steenbergen m.fl. resonemang där de hänvisar till diskursiv etik som en typ av urkundteori för den deliberativa teoribildningen. De refererar även till Gutmann och Thompson som inspiratörer till den tolkning av deliberation som de anser att DQI mäter (Steenbergen. m.fl. 2003, s. 21). Vi kan därför se en hög grad av samstämmighet gällande begreppet deliberation mellan de teoretiker som denna uppsats hämtar sin teoretiska inspiration av och skaparna av DQI.

5 Analys

I följande avsnitt kommer utdrag och motiveringar från de tal som analyserats att presenteras för att illustrera och motivera hur analysen och kodningen av talen gått till.

5.1 Deltagande

Inga av talarna uttryckte att de blev avbrutna och alla tal kan alltså anses uppnå kravet gällande deltagande. Resultatet gällande deltagande var väntat eftersom det finns regler gällande talartid som begränsar möjligheten att avbryta varandra. DQI är som sagt tänkt att användas på fler typer av diskussioner än enbart parlamentära debatter där deltagandet i högre utsträckning kan hotas. Om dessa olika tal ska jämföras måste kriteriet finnas med i båda kodningar vilket är anledningen till att kriteriet även i vårt fall presenteras.

5.2 Nivå av rättfärdigande

Inga av talen saknade rättfärdigande fullständigt eller uppvisade ett undermåligt rättfärdigande och finns därför inte exemplifierat. I nedanstående citat ser vi ett exempel på två rättfärdigande för samma åtgärd vilket påbjuder koden (3)

I detta sammanhang vill jag framhålla det initiativ som vi moderater har tagit för att skapa ett helt nytt asylsystem som är mer humant och lång- siktigt än det vi har i dag. Med asylprövning i säkra zoner utanför EU:s gräns slipper människor göra de dödsresor över Medelhavet som bara det senaste året har berövat flera tusen människor livet. Det blir också enklare att prioritera de personer som faktiskt har störst behov av att få skydd. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 5)

I talet ovan presenterar talaren två fullständiga rättfärdiganden till sitt krav. Talaren menar att asylprövning i säkra zoner utanför EU både skulle rädda människor undan drunkning i medelhavet och göra det enklare att prioritera människor som är i störst behov av hjälp.

5.3 Innehåll av rättfärdigande

Nedan följer exempel på alla tre kategorier av rättfärdigande i stigande ordning. I följande citat ser vi hur talaren enbart väljer att lyfta upp motorcyklister som enda intressegrupp gällande frågan och kodas därför som (0)

Ett vajerräcke eller w-balkräcke med utstickande delar och oskyddade stolpar är förödande för en motorcyklist jämfört med ett slätt räcke med Motorcycle Protection System eller ett slätt betongräcke. Hela världen vet att det finns bättre alternativ. Sveriges Motorcyklister, Svenska Väg- och Broräckesföreningen och VTI visar i en litteraturstudie att chansen att överleva är betydligt större om man krockar med ett slätt räcke. Studien har presenterats för trafikutskottet. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 67)

Vidare följer ett citat som berör samma fråga men som istället för att fokusera på en enskild grupp menar att vägsäkerheten bör vara lika för alla trafikanter, alltså mest gott för flest antal människor vilket påbjuder koden (2a).

Tyvärr är säkerheten på vägarna utformad på ett sådant sätt att den är anpassad efter bilisternas behov och inte efter motorcyklisternas. Ett exempel är vajerräckena, som kan vara en dödsfälla för dem som färdas på motorcykel. Även vägräckena med utstickande stolpar och vassa kanter är extremt farliga. Det borde vara självklart att använda en räkestyp som minskar skaderisken för alla trafikanter. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 65)

Vi kan här se ett citat som lyfter upp vikten att värna asylrätten vilket enligt min tolkning bör ses som ett rättfärdigande enligt Rawls rättvisepincip eftersom asylrätten anses skydda människor på flykt undan krig och förföljelse, vilket implicerar att dessa individer är i särskilt behov av hjälp och beskydd. Citatet bör därför kodas som (2b).

Migrationen i världen ökar, och Sverige är en del av den utvecklingen. En förutsättning för att på sikt kunna hantera denna utveckling är att ha en långsiktigt hållbar och rättssäker migrationspolitik som värnar asylrätten. Asylrätten är en grundläggande rättighet som är fastställd i internationella konventioner. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 2)

5.4 Grupp-respekt

Gällande respekt gentemot grupper har två citat gällande liknande grupper valts ut som illustrerande exempel. Det första citatet är ett utdrag från Jeff Ahls tal gällande Sveriges migrationspolitik och Alternativ för Sveriges krav om att strypa migrationen till Sverige. Det andra citatet är från Chris Høj Larsens tal gällande Vänsterpartiets förslag om amnesti för ensamkommande som inte fått sitt uppehållstillstånd godkänt innan de uppnått myndighetsålder. Det första citatet har kodats som (0) och det andra citatet som (2).

Herr talman! Sverige är inne i systemkollapsens inledningskede. Den största bidragande orsaken till detta stavas massinvandring och mångkultur. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 35)

Jag har valt att koda Ahls uttalande som negativt gällande gruppen invandrare. Jag tolkar det som att han menar att invandrades kultur i generell bemärkelse är negativ för Sverige vilket enligt mig bör kodas som en negativ kommentar om gruppen invandrare.

De ensamkommande som vi talar om är nämligen människor – unga och barn – som har levt bland oss i flera år. De är en del av oss nu. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 23)

Larsens uttalande har jag valt att koda som explicit positivt eftersom “en del av oss” bör ses som en positiv utvärdering av ensamkommande i förhållande till antagandet att Larsen värderar oss som positivt.

5.5 Krav-respekt

I följande stycke kommer två citat som har kodats som (0) respektive (2) presenteras. Kod (1) representerar avsaknaden av negativa eller positiva kommentarer gällande en motståndares krav och behöver därför inte exemplifieras.

Herr talman! Nu ska vi, som vi just hörde, debattera fyra migrations- betänkanden. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betän- kanden Migration och asylpolitik, Anhöriginvandring och Medborgarskap och avslag på alla reservationer i dessa tre betänkanden. Värt att upp- märksamma är att i dessa betänkanden har allianspartierna inte en enda gemensam reservation (Prot. 2017/18:93 2018, s. 2)

Talaren kritiserar här alliansens oförmåga att presentera en gemensam reservation, inte själva innehållet, vilket leder till koden (0).

Att vara sist i debatten är ganska otacksamt. Veldig mycket har redan sagts. Veldig mycket bra har också sagts.

Trafiksäkerhet är oerhört viktigt. Min tanke var att jag skulle stå här i dag och klanka ned på regeringen, men det kan jag inte göra.
. (Prot. 2017/18:93 2018, s.85)

Talaren uttrycker här en starkt positiv kommentar som refererar till de krav som tidigare talare uttryckt och kodas därför som (2).

5.6 Argument-respekt

Gällande respekt inför motståndarens argument hittades exempel på (1) och (2) där de fanns att koda, ingen uttryckte några positiva kommentarer gällande en motståndares argument och ingen ignorerade ett befintligt motargument. I vårt första citat lyfter Maria Ferm (MP) upp ett antal motargument gentemot deras förslag och menar att dessa motargument är dåliga. Vilket också följs av en kritik av deras engagemang för ensamkommande, vilket enligt mig bör kodas som en negativ kommentar gällande motargument (1).

Liberalerna vill inte ge dem uppehållstillstånd och menar felaktigt att det skulle innebära att man lägger en börda på lärarna, trots att förslaget inte innebär några krav på lärarna att sätta särskilda betyg, utan endast krav på att eleven deltar i studierna på samma villkor som alla andra elever. Såväl Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet som många enskilda lä- rare har dessutom tydligt tagit ställning för att ge ungdomarna en ny chans. Kristdemokraterna påstår sig värna om utsatta människor och har många medlemmar som är starkt engagerade i migrationsfrågor, men de säger ändå nej. De menar att ömmande omständigheter skulle kunna införas i stället, trots att detta sannolikt bara skulle ge ytterst få personer i den berörda gruppen en möjlighet att stanna. Nu när regeringen har gått fram med ett konkret förslag där vi tar politiskt ansvar för att lösa situationen för de unga som drabbats av de långa handläggningstiderna och som riskerar att utvisas visar Liberalerna och Kristdemokraterna att deras engagemang för ensamkommande inte står sig. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 15)

Vidare ser vi hur Nina Lundström bemöter ett argument som hon förväntas komma gentemot de förslag som Liberalerna lägger fram och inga explicit negativa kommentarer gällande detta argument kan uppvisas och kodas därför som (2)

Vi från Liberalerna tror på att det här med dubbdäcken är en trafiksäkerhetsfråga. Men de har ett dilemma, och det är naturligtvis vad de kan leda till i stadsmiljön. I täta stadsmiljöer kan de bidra till partiklar och till att luftkvaliteten blir sämre. Vi menar dock att möjligheten att införa en dubbdäcksavgift skulle vara mycket bättre. Då kan den som framför ett fordon göra en bedömning av om dubbdäck behövs eller inte. Ska man in i vissa stadsmiljöer med dubbdäck får man betala för sig. Det är den klassiska principen om att förorenaren betalar. Då blir det inte ett förbud, och vi lägger ansvaret på föraren. Förbud är inte en optimal lösning i de här fallen, utan här gäller det att hitta en positiv lösning som också underlättar förarens ansvar för trafiksäkerheten. Sedan är det naturligtvis så att dubbdäcksanvändandet bör minska på sina håll. Det är fullt möjligt. Där behöver vi en översyn av det regelverk som finns. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 72)

5.7 Konstruktiv politik

Här ser vi det enda exemplet i vårt material som utefter DQI kan kodas som konsensusökande. Personen i fråga går ifrån sitt/sina tidigare krav för att möta ett förslag som hon inte fullständigt håller med om, men som hon under omständigheterna är villig att rösta för, vilket resulterar i koden (2).

Jag har vid flera tillfällen i många sammanhang förklarat varför jag inte tycker att en amnesti är den bästa lösningen. Jag vill hellre se en ändring av lagen. Samtidigt har jag sagt att om det kommer ett förslag om amnesti på riksdagens bord kommer jag att rösta för det. Det kommer jag att göra även om jag är fullt medveten om att en motion i riksdagen, även om den får bifall, inte innebär en direkt förändring. Samma sak gäller den nya gymnasielagen; det är inte optimal, men den är något. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 34)

5.8 Icke-kodat material

Om vi bortser från indexets sortering mellan kodbara och icke-kodbara citat kan vi utläsa att flera av talen i debatten gällande trafiksäkerhet uppvisar konsensusökande kvaliteter på så vis att de genomsyras av en vilja att hitta en gemensam linje och flera av dessa tal skulle isolerat kodas som (1). I migrationsdebatten saknas det indikatorer på konstruktiv politik även i de tal som inte ursprungligen kodades med hjälp av DQI. Talen i trafiksäkerhetsdebatten är främst en ordväxling gällande vad som bör tas upp i senare förordningar där en hög grad av konsensus genomsyrar diskussionen. Följande citat är alltså inte inkluderade i det ursprungliga kodade materialet men kan bidra till en mer nyanserad bild av debatternas deliberation och dess deltagarnas benägenhet att söka konsensus.

I dessa citat föreslår talarna ett antal alternativa politiska åtgärder som ligger utanför agendan men det inkluderas inte av några faktiska egna krav, bara förslag på vad som potentiellt kan göras. Vi ser även hur den som frågan riktas mot bemöter dessa förslag positivt.

Många av dessa åtgärder är sådant som inte kostar pengar. Jag förstår att det finns en ekonomisk faktor i detta med bättre infrastruktur, bättre sandsopning etcetera. Här handlar det om regelverk som riksdag och regering styr över. Jag hoppas verkligen att vi får se några förslag. Nu har tiden för propositioner gått ut, men jag hoppas att det kommer någonting i någon form eller i en förordning så att trafiksäkerheten för de oskyddade trafikanterna förbättras. (Prot. 2017/18:93 2018, s.83)

Herr talman! Tack så mycket, Nina, för medskicken till beredningsprocessen! Precis som Nina själv avslutar med är ju inte allt saker som ska hanteras i proposition. Det finns delar som också går att hantera i förordningar. Då är hanteringstiden betydligt kortare. Jag tar med mig dessa frågor, och jag lovar återigen både dig, Nina, och övriga

i kammaren att vi i allra högsta grad jobbar med frågan och verkligen håller den aktuell. (Prot. 2017/18:93 2018, s.83)

Är det inte dags att titta på om det finns andra områden där alkobommar kan användas för att hindra alkoholpåverkade trafikanter från att komma ut på våra vägar, exempelvis vid utfarter och långtidsparkeringar vid flygplatser? Är det något vi kan tänka oss? Jag tror att det är viktigt att vi tar med oss denna fråga: hur vi kan säkra trafiken och hålla alkoholpåverkade trafikanter från våra vägar. Detta är ett medskick som jag skulle vilja att ni som regeringsparti tar med er i översynen så småningom, när man ska utvärdera alkobommarna. (Prot. 2017/18:93 2018, s.84)

Herr talman! Tack, Robert, för medskicket! Jag tycker att detta är en intressant frågeställning. Nu när vi framöver inför alkobommarna kommer vi inte att nöja oss med det, utan det är klart att det blir en följdutveckling kopplat till detta. Frågan är exakt hur det kommer att se ut. Tekniken går väldigt snabbt även på detta område. Man kan hitta lite olika lösningar och modeller. Jag tar absolut med mig frågan. (Prot. 2017/18:93 2018, s. 84)

Vi ser här exempel på ordväxlingar mellan två par av talare som uppvisar tillräckliga kvaliteter för att kodas som (1) i förhållande till kriteriet konstruktiv politik men som inte kan inkluderas i vår analys eftersom dessa tal inte inkluderas av krav gällande den aktuella debatten.

6 Resultat

Nedan presenteras den deliberativa kvaliteten av riksdagens debatter onsdagen den 28 mars gällande migration och asylpolitik, anhöriginvandring, arbetskraftsinvandring och medborgarskap och trafiksäkerhet. I materialet benämns de olika talen som anföranden och 27 anföranden har protokollförts i debatten gällande migration m.fl. och 20 anföranden har protokollförts i debatten gällande trafiksäkerhet. Det var dock endast 13 anföranden i den förstnämnda och nio anföranden i den sistnämnda debatten som kvalificeras för att analyseras med hjälp av DQI.

Inga av talarna uttryckte att de blev avbrutna och alla anföranden kan alltså anses uppnå kravet gällande deltagande. Resultatet gällande deltagande var väntat eftersom parlamentära sammanhang kännetecknas av en hög grad av formalitet. DQI är som sagt tänkt att användas på flera typer av diskussioner där deltagandet i högre utsträckning hotas. Om dessa olika anföranden ska vara möjliga att jämföra måste kriteriet finnas med i båda kodningar vilket är anledningen till att kriteriet finns med.

Alla anföranden förutom ett innehåller sofistikerat rättfärdigande (3) vilket innebär att de antingen har med två fullständiga rättfärdigande för samma krav eller ett fullständigt rättfärdigande för två separata krav. Det tal som inte har kodats som ett sofistikerat rättfärdigande har kodats som ett fullständigt rättfärdigande (2).

Det är endast tre av tjugotvå anföranden som enbart refererar till specifika gruppintressen medan övriga 19 innehåller antingen ett rättfärdigande som antingen kan tolkas som ett utilitaristiskt resonemang eller som ett resonemang i linje med Rawls rättvisepincip.

Även gällande talarnas benägenhet att respektera grupperna kan en hyfsad samstämmighet utläsas. Enbart en talare gjorde ett explicit negativt uttalande gällande gruppen som ansågs påverkas av policyn, femton av talarna uttryckte varken negativa eller positiva kommentarer och sex talare var explicit positiva gentemot gruppen i fråga.

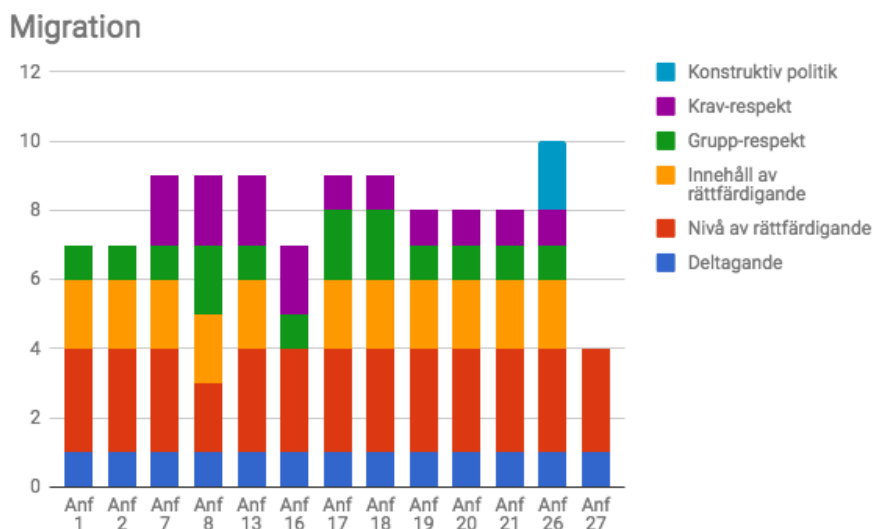
Alla anföranden förutom tre innehöll någon form av respekt inför motståndarnas krav, antingen implicit eller explicit. Nio anföranden tillskrevs koden (1), tio anföranden tillskrevs koden (2) och tre anföranden tillskrevs koden (0).

Gällande talarnas förmåga att uppnå kriterierna för konstruktiv politik var det endast ett anförande som uppvisade någon typ av benägenhet att sträva efter konsensus eller medlande utefter de kriterier som DQI sätter upp. Detta anförande tillskrevs koden (2) medan resterande tal tillskrevs koden (0).

Nedan följer en sammanställning av de tal som sex av våra sju kriterier kvalificerades för i de två olika debatterna. De två debatterna presenteras separat för att kunna synliggöra variationerna mellan talen. Vidare kommer respekt inför

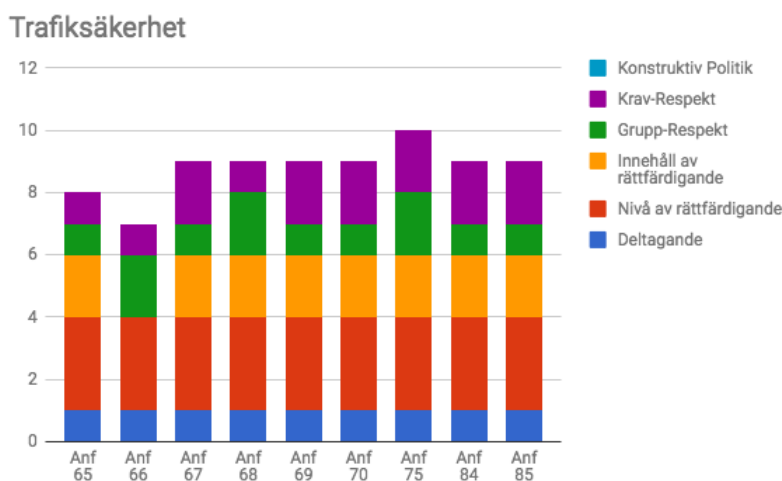
motståndarnas argument presenteras i separata diagram eftersom inte alla anföranden var möjliga att koda utefter detta kriterium.

6.1 Diagram 6.1 Deliberativ kvalitet, Migration

Ovan ser vi en sammanställning av resultatet från kodningen av den deliberativa kvaliteten i migrationsdebatten i form ett stapeldiagram. Som inledningsvis har sagts var endast 13 av 27 anföranden möjliga att koda utefter DQI kriterier.

6.2 Diagram 6.2. Deliberativ kvalitet, trafiksäkerhet

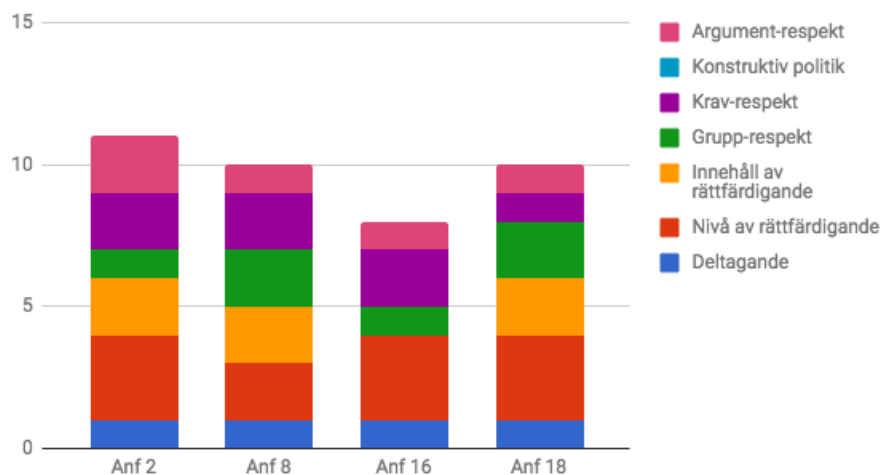

Ovan ser vi en sammanställning av resultatet från kodningen av den deliberativa kvaliteten i trafiksäkerhetsdebatten i form ett stapeldiagram. Endast nio av 20 anföranden var möjliga att koda utefter DQI:s kriterier.

Utefter diagram 1 och diagram 2 kan vi se att båda debatterna uppvisar en relativt hög deliberativ kvalitet då debatternas medelvärden är 8 gällande migrationsfrågan och 8,77 gällande trafiksäkerhetsfrågan. Det maximala möjliga värdet är tolv då endast de sex kriterierna som alla anföranden gick att koda utefter används. Det saknas kodningar för sexton anföranden gällande kriteriet respekt gentemot motargument eftersom det inte fanns motargument för talaren att bemöta. Dessa talare valde inte heller att frivilligt lyfta upp förväntade motargument. För de anföranden som var kodbara tillskrevs koden (1) till tre anföranden och koden (2) till tre anföranden. Inga av anföranden erhöll koden (3) vilket innebär att inga talare uttryckte explicit positiva kommentarer gällande motargumenten riktade mot dem utan uttryckte endast neutrala eller explicit negativa kommentarer. Nedan följer en presentation av de anföranden som var möjliga att koda utefter alla kriterier.

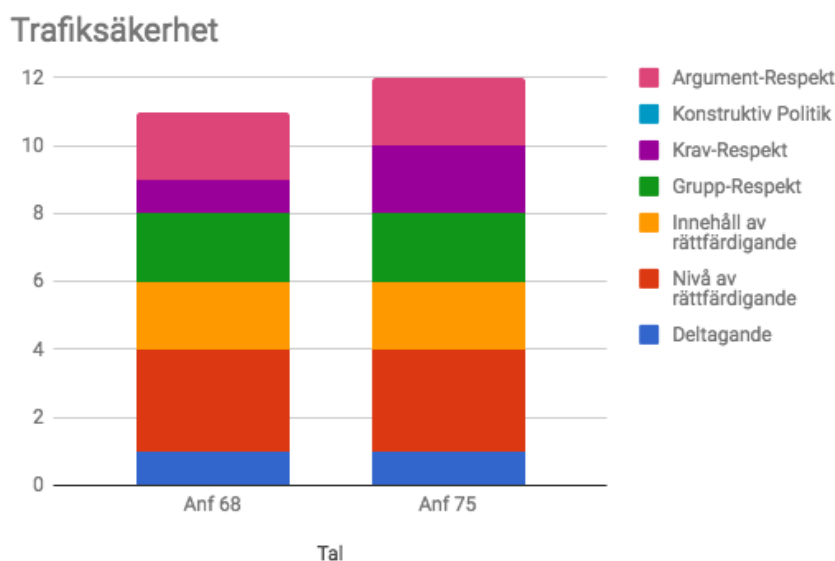
6.3 Diagram 6.3 Deliberativ kvalitet, Migration

Migration

Ovan ser vi en sammanställning av resultatet från kodningen av den deliberativa kvaliteten i trafiksäkerhetsdebatten i form ett stapeldiagram. Endast fyra av 27 anföranden var möjliga att koda utefter DQI:s alla kriterier.

6.4 Diagram 6.4 Deliberativ kvalitet, Trafiksäkerhet

Ovan ser vi en sammanställning av resultatet från kodningen av den deliberativa kvaliteten i trafiksäkerhetsdebatten i form ett stapeldiagram. Endast två av 20 anföranden var möjliga att koda utefter DQI:s alla kriterier.

6.5 Slutsats

Vi kan utefter analysen av debatterna dra slutsatsen att båda debatterna uppvisar en relativt hög deliberativ kvalitet. Om vi endast tar hänsyn till de sex förstnämnda kriterierna uppvisar båda debatterna utefter diagram 6.1 och 6.2 medelvärden på 8 och 8,77 där det maximala värdet är 12. Denna slutsats stärks när vi ser till det än så länge uteslutna kriteriet, respekt inför motargument i diagram 6.3 och 6.4. Båda de kommentarer gällande motargument som uppkom i debatten om trafiksäkerhet var neutrala medan endast en av de fyra kommentarerna i debatten gällande migration var neutral och resten var explicit negativa.

Vi kan därför konstatera att svaret på vår första frågeställning är att den deliberativa kvaliteten i de två riksdagsdebatterna kan anses vara relativt hög även om alla utom ett tal saknade någon typ av konsensusökande i form av konstruktiv politik. Gällande vår andra frågeställning, huruvida ämnets polariseringsgrad påverkar den deliberativa kvaliteten kan vi se att debatten gällande trafiksäkerhet uppvisade en marginellt högre deliberativ kvalitet än debatten gällande migration. Vårt resultat pekar i motsatt riktning till det resultat Lord och Tamvaki uppvisade och ligger snarare i linje med det resultat som Magnette och Nicolaïdis uppvisade gällande polarisering och deliberation. Debatter gällande ämnen som i högre grad är polariserade, i den bemärkelse att det finns en moralisk meningsskiljaktighet i frågan uppvisar en lägre deliberativ kvalitet än icke-polariserade frågor.

Vi kan alltså sluta oss till att det demokratiska tillståndet i Sveriges riksdagsdebatter förstått som deliberativ kvalitet kan anses vara hög om än inte perfekt. Den deliberativa kvaliteten är även relativt sett bättre i debatter som inte präglas av moraliska meningsskiljaktigheter. Den analys som utförts här använder sig dock inte av ett tillräckligt stort urval för att kunna uttala sig generellt gällande Sveriges riksdagsdebatter och vidare tillämpningar av DQI på större empiriska material är nödvändiga för att säkerställa detta samband i riksdagsdebatter.

7 Diskussion

Den konstruktiva politiken lyser med ett undantag med sin frånvaro i vårt analyserade material. Vad som dock är intressant är att flera anföranden som inte kvalificerades för att kodas utefter DQI i debatten gällande trafiksäkerhet på grund av att de saknade ett krav i sin formulering innehöll en hög grad av konsensussökande. Om dessa hade tagits hänsyn till i den ursprungliga analysen hade debatten gällande trafiksäkerhet i ännu högre utsträckning uppvisat en högre deliberativ kvalitet än migrationsdebatten.

Skaparna av DQI har aktivt valt att enbart inkludera tal som inkluderar uttalade krav med hänvisning till den definition av deliberation de använder sig av. Det är genom krav som något värderas som önskvärt eller inte, vilket enligt Habermas diskursiva etik är centralt för deliberation. Eftersom resterande del av indexet också bygger på denna förståelse av deliberation är det inte möjligt att endast förändra kodningsreglerna för ett av kriterierna och inte för alla. Den habermasianska definitionen av deliberation är dock inte allenarådande och både nyare och alternativa definitioner av deliberation existerar. För att på allvar kunna möta det problem som utmålats fram tills nu, att vissa uttryck av deliberation sorteras bort på grund av DQI:s utformning behövs en grundläggande omarbetning av det teoretiska ramverk som indexet bygger på eller en formulering av ett fullständigt nytt ramverk.

Anledningen till att skillnaden gällande deliberativ kvalitet mellan de två debatterna är relativt låg kan potentiellt förklaras med att den moraliska meningsskiljaktigheten gällande invandringsfrågan har minskat sedan 2015 även om den inte kan anses ha helt försvunnit. Om samma analys hade utförts på en debatt gällande samma ämne före 2015 års flyktingkris är det mycket möjligt att den deliberativa kvaliteten hade varit betydligt lägre.

8 Vidare forskning

Det resultat som producerats med hjälp av DQI besvarar väl vår frågeställning utefter de förutsättningar som ges. Dock har som bekant DQI fått utstå viss kritik för att inte täcka in alla aspekter av deliberation. Även i vårt exempel är så fallet. Under kodningsprocessen upptäcktes fraser som utefter andra analytiska verktyg hade kunnat kodas som deliberation, mer bestämt i relation till DQI:s sistnämnda kriterium, konstruktiv politik.

Det kodschema som DQI sätter upp för oss tillåter oss inte att fånga in vad enligt mig kan tolkas som mildare grader av konsensussträvande utan endast faktiska förslag i samma tal. En omarbetning av de urvalskriterier som DQI sätter upp gällande kodbara och icke-kodbara tal skulle kunna bidra till att fånga upp fler av de nyanser som enligt DQI uppfyller kraven för enskilda kriterium men som diskvalificeras på grund av avsaknaden av ett tydligt krav i samma tal. Ett intressant alternativt urval för vidare forskning hade varit att analysera två debatter gällande samma ämne men under två olika tillfällen i tid. Vad som förslagsvis hade kunnat undersökas vore två debatter gällande migration, en före 2015 års flyktingkris en efter.

9 Referenser

- Andersson, Magnus. 2003. Nollvision eller nollillusion? Debattskrift om svensk trafiksäkerhetspolitik. Uppsala: Cajoma Consulting. ISBN 91-631-3499-3
- Beckman, Ludvig. 2005. Grundbok i Idéanalys, Det kritiska studiet av politiska texter och idéer. Stockholm: Santérus Förlag.
- Bergström, Göran, Boréus. 2012. Textens mening och makt. Upplaga tre. Lund: Studentlitteratur.
- Elster, Jon, 1998. "Introduction" i Elster, Jon. *Deliberative Democracy*. New York: Cambridge University Press, sida 1-18.
- Elstub, Stephen, Ercan, Selen & Fabrino Mendonça, Ricardo. 2016. Editorial introduction: The fourth generation of deliberative democracy. *Critical Policy Studies*, 10:2, 139–151, DOI: 10.1080/19460171.2016.1175956
- Fleuß, Dannica, Helbig, Karoline och Schaal, Gary S. 2018. Four Parameters for Measuring Democratic Deliberation: Theoretical and Methodological Challenges and How to Respond. *Politics and Governance*, volym 6, nummer 1, sida 11–21.
- Gutmann, Amy. Thompson, Dennis. 2004. *Why deliberative democracy?* New Jersey: Princeton University Press.
- Gutmann, Amy Thompson, Dennis. 1996. *Democracy and Disagreement*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Held, David. 2010. *Models of democracy*. Tredje upplagan. Cambridge: Polity Press.
- Henrik Friberg-Fernros, Henrik, Karlsson Schaffer, Johan. 2017. Assessing the epistemic quality of democratic decision-making in terms of adequate support for conclusions, *Social Epistemology*, 31:3, sida 251–265, DOI: 10.1080/02691728.2017.1317866
- Karlsson, Christer, 2003. Den deliberativa drömmen och politisk praktik – Samtalsdemokrati eller elitdiskussion sida 214–230 i Giljam, Mikael & Jörgen Hermansson (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber

- Lindvall, Johannes, Bäck, Hanna, Dahlström, Carl
Naurin, Elin och Teorell, Jan. 2017. SNS Demokratirapport 2017, Samverkan och strid i den parlamentariska demokratin. Stockholm: SNS Förlag
- Lord, Christopher, Tamvaki, Dionysia. 2011. The politics of justification? Applying the discourse quality index" to the study of the European Parliament. RECON Online Working Paper 2011/03. URL: www.reconproject.eu/projectweb/portalproject/RECONWorkingPapers.html
- Riksdagens protokoll 2017/18:93. 2018. Onsdagen den 28 mars
- Riksdagens protokoll 1997/98:13. 1997. Torsdagen den 9 oktober
- Steenbergen, Marco R., Bächtiger, Andre, Spörndli, Markus och Steiner, Jürg. 2003. Measuring Political Deliberation: A Discourse Quality Index. Comparative European Politics, 1, sida 21–48.
- SOU 2000:1. En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet.
- Teorell, Jan, Svensson, Torsten. 2007. Att fråga och att svara - Samhällsvetenskaplig metod. Stockholm: Liber.

